

PRODUCTIEF KRUIDENRIJK GRASLAND BIEDT KANSEN

Vanwege de belangstelling voor het introduceren van kruidenrijk grasland is er de afgelopen jaren gekeken naar de teeltaspecten. Productie, samenstelling, bodemkwaliteit en onkruiddruk van een aantal mengsels is op verschillende locaties onder de loep genomen. Resultaten van proeven binnen de POP3-projecten 'Krachtige Kruiden Overijssel' en 'Soortenrijk grasland Limburg' laten de kansen zien van verschillende graskruidenmengsels.

TEKST PEDRO JANSSEN, JAN-PAUL WAGENAAR, NICK VAN EEKEREN & HENK ANTONISSEN | FOTO NICK VAN EEKEREN

In Overijssel en Limburg zijn in 2018 proeven aangelegd met kruidenrijk grasland. In 2019 is er aan verschillende mengsels gemeten. Op alle percelen zijn vergelijkingen aangelegd tussen een controle van puur Engels raaigras (BG3) of grasklaver, en regulier verkrijgbare productieve kruidenrijke mengsels van enkele leveranciers. Ook is er in een proef een extensief kruidenrijk mengsel ingezaaid, om te kijken hoe lang deze kruiden aanwezig blijven onder een intensief beheer.

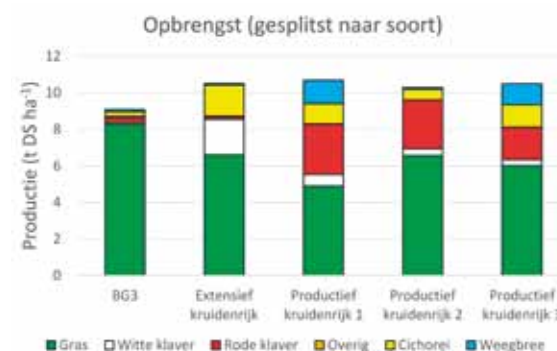
Hogere productie onder drogere omstandigheden

is één van redenen voor de interesse in productief kruidenrijk grasland. Vanwege de diepere beworteling kunnen kruiden als rode klaver en cichorei vergeleken met gras langer vocht opnemen op momenten dat droogte intreedt. In een proef met vijf mengsels is gedurende 2019 de productie gemeten (zie figuur 1). Het is te zien dat alle kruidenrijke mengsels, met drijfmest maar zonder kunstmest, een hogere productie halen dan de controle met Engels raaigras (BG3) welke naast rundveedrijfmest ook kunstmest heeft gekregen.

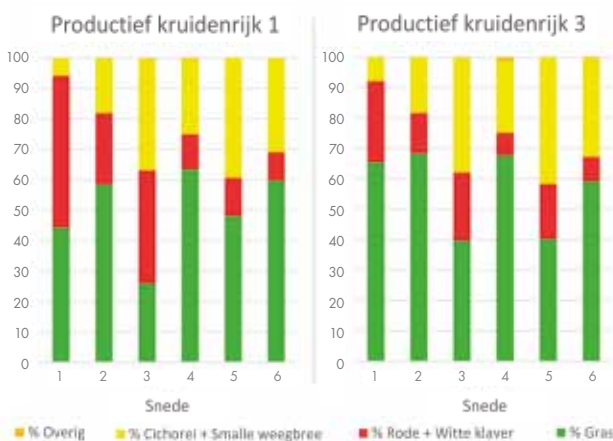
Om inzichtelijk te maken hoe de samenstelling

van de verschillende mengsels in de loop van het jaar verandert, is per snede uitgezocht hoeveel procent van de opbrengst door welke soort gehaald wordt. In figuur 1 is al te zien wat de verdeling is op jaarbasis, maar ook tussen de verschillende sneden zitten er behoorlijke verschillen in de aandelen grassen, klavertjes en kruiden (zie figuur 2). Vooral in de 3e en 5e snede is het aandeel gras relatief laag, en wordt een groot deel van

Figuur 1. De opbrengst van vijf verschillende mengsels in 2019. BG3 (controle) is bemest met rundveedrijfmest en kunstmest, de overige mengsels zijn alleen met rundveedrijfmest bemest.

Figuur 2. Twee productieve kruidenrijke mengsels vergeleken in 6 sneden in 2019. Beide mengsels hebben een gelijkwaardige DS opbrengst (resp. 10,7 en 10,5 t DS ha⁻¹)

de productie ingevuld door klavers en kruiden. Dit komt overeen met de droogte die in 2019 plaats vond en waar vooral het gras onder te lijden had. Bij beide mengsels is zichtbaar dat het aandeel kruiden (cichorei en smalle weegbree) naarmate het seizoen vorderde een hoger aandeel in de sneden vertoonden. Toch laten de verschillende productieve kruidenrijke mengsels een ander beeld zien. Ondanks dat beide mengsels in figuur 2 een gelijkwaardige opbrengst hadden, waren de aandelen grassen, klavers en kruiden behoorlijk verschillend. Het grootste verschil tussen de mengsels is de hoeveelheid klaver die in de mengsels zit. Vooral in de eerste snede is dit verschil zichtbaar waar het mengsel 'productief kruidenrijk 1' voor 50% uit klaver bestond terwijl het mengsel 'Productief kruidenrijk 3' op hetzelfde moment maar voor 25% uit klaver bestond.

Minder gewenste kruiden. Vergeleken met puur gras is het bestrijden van ongewenste kruiden in kruidenrijk grasland niet mogelijk omdat niet gespoten kan worden zonder ook de ingezaaide kruiden te beïnvloeden. Uit literatuur is echter gebleken dat productieve kruidenrijke percelen minder ongewenste kruiden hebben dan percelen waar alleen gras is ingezaaid. Om dit te controleren is de botanische samenstelling van de proef in kaart gebracht in de 5e snede. Hieruit blijkt dat het totaal aantal soorten in puur grasland (BG3) hoger is dan in productief kruidenrijk grasland, maar dit vooral komt door het hogere aantal ongewenste soorten dat aanwezig is. De aantallen ongewenste kruiden zijn het laagst in de productieve kruidenrijke mengsels. Dit kan worden verklaard doordat de ingezaaide kruiden de niches invullen die anders door ongewenste kruiden worden ingenomen. Alle soorten die niet zijn ingezaaid zijn gedefinieerd als ongewenst. (Zie tabel 1)

Er is ook aan de voederwaarde van de verschillende mengsels gemeten. Vanwege de aanwezigheid van kruiden en klavers is dit gedaan volgens de klassieke voederwaardebepaling. De VEM's van de verschillende kruidenmengsels doen niet onder voor het BG3 mengsel met enkel Engels raaigras (zie tabel 2).

Tabel 1. Aantal soorten gemeten in verschillende mengsels. Bij één observatie werd de soort al meegeteld in het aantal. Welke soorten gewenst en ongewenst zijn, is voor alle mengsels hetzelfde.

	Aantal soorten	Aantal gewenste soorten	Aantal ongewenste soorten
Engels raaigras (BG3)	17	8	9
Extensief kruidenrijk	20	15	5
Productief kruidenrijk 1	15	11	4
Productief kruidenrijk 2	14	11	3
Productief kruidenrijk 3	13	9	4

Tabel 2. Analyseresultaten vers materiaal, gemiddelde van de snedes over 2019.

Mengsel	VEM	Ruw eiwit (%)	Cu (mg kg ⁻¹)	Zn (mg kg ⁻¹)
Engels raaigras (BG3)	929	16,1	7,4	38
Extensief kruidenrijk	941	18,1	10,4	66
Productief kruidenrijk 1	947	18,1	11,6	74
Productief kruidenrijk 2	937	18,0	9,5	50
Productief kruidenrijk 3	945	17,0	11,5	71

De percentages ruw eiwit van de mengsels met kruiden zijn zelfs duidelijk hoger dan van het mengsel met enkel Engels Raaigras (BG3) wat naast drijfmest ook nog met kunstmest is bemest. Daarnaast is duidelijk te zien dat de gehalten koper en zink in de kruidenrijke mengsels hoger zijn dan in de BG3. (Zie tabel 2)

Tenslotte zijn ook de melkveehouders begeleid in management en bemesting van de kruidenrijke percelen. De ervaringen van de melkveehouders die aan de projecten hebben deelgenomen waren over het algemeen positief, wat ook te merken was aan het feit dat de deelnemers naast de projectpercelen ook andere percelen met productief kruidenrijk grasland zijn gaan in- of doorzaaien. Productief kruidenrijk grasland is goed inpasbaar in zowel gangbare als biologische bedrijfsvoering. Het biedt dus veel kansen voor een goede opbrengst onder droge omstandigheden zonder bemesting van kunstmest. De onkruiddruk is lager en de voederwaarde beter. ■

Pedro Janssen, Jan-Paul Wagenaar en Nick van Eekeren werken bij het Louis Bolk Instituut, Henk Antonissen bij Antonissen agrarisch advies